

مەسخەرەي لىقەوماويگ (وہلام بە تەقوايى)

ئاسۆ كمال

ھەمىدى تەقوايى دەربارەي ھەئۆيىسى حزبى ئىمە لەسەر رېگريەكانى يەكىتى نىشتمانى گائتە جارنامە يەكى دەركردوۋە كە نىشانەي لىقەوماوي خۆي و حزبەكەي نىشان دەدا. ئۇو لە سېپتەمبەرى 2004دا وەلامىكى لەلايەن حزبى كۆمۇنىستى كرىكارى عىراقوۋە پدرايوۋە كە ئەگەر لە مەيدانى سىياسەت و لەناو بزوتنەوۋەي كۆمۇنىستىدا بەشويىن پراگرتنى ھەيسىيەت و پراپردوۋى خۆيوۋە بوايە ، جارىكى تر زاتى ئەوۋەي نەدەكرد كە ئۇو مەسخەرەي "راست راست" ە دوبارە بكانتەوۋە. تەقوايى حزبى كۆمۇنىستى كرىكارى ئىرانى دوولەت كرد و چەند كەسىكى لە حزبى ئىمە برده دەرەوۋە و كاريكاتورىكى لە حزب دروستكرد. ئۇم ھەنگاۋە بوە مايەي مەسخەرە و تەقوايى و حزبى كۆمۇنىستى كرىكارى ئىرانى توشى لىقەومايىكى جدى كرد. ئۇم گائتە جارنامە يەي ئىستاي تەقوايى مەسخەرە يەكى ترى ئۇو لىقەوماۋە يە ، كە پەنا بۆ پوشىكىش دەبا تاكو ئىعتبارى لەدەست چوۋى خۆي و پرۆژە شكست خواردوۋەكانى پىبگريتەوۋە.

كاتىك ھەئۆيىسى لىبراۋانەي حزبى كۆمۇنىستى كرىكارى عىراق وەك شەپۆلىك دار و پەردەي ئۇو شانۆگەرى و كاريكاتورەي تىكدا كە بەناۋى "چەپ" بونەوۋە ويىسى كۆمۇنىزمى كرىكارى مەنسور ھىكمەت بسپرىتەوۋە و رىوايەتى چەپى ھاشىيەي تەقوايى بەسەرىدا زال بكات. تەقوايى كەوتە بيانوى ئەوى ئىمە بەرەو راست وەرچەر خاۋىن، بەوۋەي كە ئىمە پىشتىوانىمان لە بالى "راست" ى ھىكمەتسىت كردوۋە. بەلام ئۇم ھوكمە زەنى گەرايانەي تەقوايى بوە مايەي مەسخەرەي جدى حزبى كۆمۇنىستى كرىكارى عىراق و كردەوۋەي تەسفىە خاۋزانە و ئىنحلال خاۋزانەي تەقوايى لەلايەن ئىمەوۋە بەتوندى مەحكوم كرا وەھاۋكات ھەولە رەزىلانەكانىان بۆ ھىنانى ھەمان بەلاي ھەئۆشەنەوۋە بەسەر حزبى ئىمەدا و يەكدەست و مەحكەمانە دەمكوت كرا و حزب و كۆمۇنىزمى كرىكارىمان پاراست.

مەسخەرەي ئۇم جارەي تەقوايى لەوۋەدايە بەھانە يەكى پوچترى بەدەستەوۋەگرتوۋە بۆ سەلماندى "راستپەروى" حزبى كۆمۇنىستى كرىكارى عىراق ، كە ئەويش بەياننامەي حزبى ئىمە يە كە سەبارەت بە كىشەكانمان لەگەل يەكىتى نىشتمانىدا بلاۋمان كردۆتەوۋە. گوايە ئىمە ئالاي سىپمان بەرامبەر تالەبانى بەرزكردۆتەوۋە و دەمانەويىت وەك ئۆپۆزسىۋنىكى ئاشتى خاۋاز لەسايەي يەكىتىدا كاربكەين و دەستمان لە رادىكالىزم ھەلگرتوۋە و بوين بە "دوۋى خوردادى" و ھتد.. ئىمە دوای ھىرشى يەكىتى بۆ سەر مقەرەكانمان و قەدەغەكردنى چالاكى حزب بۆ ماۋەي 5 سال ، ھەلومەرجىكى نالەبار بۆ ھەئسورانى ئىمە و سەرجمە دەنگى رادىكال لە كوردستاندا دروست بوە. يەكىتى نىشتمانى قازانجى لەم جەوى سەركوت و قەدەغەكردنى كۆمۇنىستەكان بىنيوۋە بەكارى دەھىنآ بۆ سەركوتى ھەر دەنگىكى ناپرەزايتى و ئۆپۆزسىۋن لەبەرامبەرىدا. ئىمە وەك حزبىكى سىياسى كە لە ململانادايىن لەگەلپ يەكىتى و پارتى ، لە 12سالى پراپردوۋدا تاكتىكى جۇراۋجۇرمان بەدەستەوۋەگرتوۋە و

زۆربەى كات له هيرش كردنه سەر سياست و دەسه لاتیاندا بووین و له هەندآ كاتدا كه تهوازی هیز به قازانجمان نه بوه سازشمان كردوه و وهك لینین ده لئى " زۆر شتیكى پوچه كه به یه كجاری خۆت بپاریزی له وهى قهرزه كانت به قیست بده یته وه ". به لام نمونه ی ئەمجاره مان ته نانه ت وه كو ئەو چەند جارەش نی یه كه ناچار به سازش بووین له سا لى 1996 و له 1997 له سەر مه سه له ی رادیۆى حزب كاتیك رۆبه روى ئە گه رى لی دانی عه سه كه رى یه كیتی نی شتمانی بوینه ته وه و سازشه كانی شمان كاتی بوون و له سەر را گرتنى په خش بۆ چەند سه عات و رۆژ بوه تاكو كیشه كان رۆیان له خاوبونه وه كردوه و هیچ كات پابه ندی به لێندان به یه كیتی نی شتمانی نه بووین له سەر گو پړینی زمانى رادیكال و ئۆپۆزیسیۆنی مان. ئەمجاره ئی مه نامانه ویت سازشیک له گه ل یه كیتی نی شتمانیدا بکه ین به لكو به پیچه وانه وه ده مانه ویت ئەو فشاره ی یه كیتی له سەر ئی مه و خه لگی كوردستان و دهنگی رادیكالی داناوه لابه رین و ئەو ده سته كتانه ی یه كیتی له ئەنجامی لی دانی عه سه كه رى ئی مه و قه ده غه كردنى حزبى ئی مه به ده سته هی نا چیتر وهك بیانوی "سه ركه وتویه كى شه ر" به ده سته وه نه هی لێن. ئەندا مانى كى سه رگر دایه تی یه كیتی نی شتمانی له سا لى 2002 دا پيش روخانى به عس ئەم پيشناری دانیشن و دایه لوگ كرن له گه ل یه كیتی له سەر ئەو كیشه نه ی له 2000 دا رۆیاندا خسته روو، به لام نه چونه پای ره سمى و له دانیشن ئه مه جد غه فور و من له گه ل مه لا به ختیاردا پیمان ووتن كه پيوسته یه كیتی به ره سمى داواى دانیشن بكات. من له راپۆرتى عه له نى ئەو قسانه مان له گه ل مه لا به ختیار و سه رانى یه كیتیدا له سا لى 2003 بلاوكرده وه له رۆژنامه ی ئۆكتۆبه ردا و ئەوكات حه مید ته قواى و په رپه وانى فزه یان لی وه نه هات و باسیان له وه نه كرد ئی مه ئالای سپمان له به رامبه ر یه كیتیدا به رزكردۆ ته وه! ئی ستاش ئی مه ئومیدیکمان به وه نی یه كه یه كیتی نی شتمانی بیه ویت پابه ندی ت به ئازادى سیاسى به رامبه ر به ئی مه و خه لگی كوردستان به لكو ئی مه ده مانه ویت له رپگای فشارى سیاسى وجه ماوه ریه وه چیتر ئەو جه وه له كوردستان نه هی لێن كه به وه پیناسه ده كری ت كه چالاكى كۆمونیسته كان قه ده غه یه و هه ر چالاكى و نا ره زایه تیه ك بتوانی ت به م بیانوه وه به ر به رادیكال بونه وه و سه ركه وتنى بگری ت. حه میدی ته قواى و په رپه وانى له ئاستى سیاسیدا ساویلکه ی خۆیان نمایش ده كهن كه ئەوه نا یین چۆن نه ك هه ر شكستى حزبى كۆمونیستى كریكاری عیراق له شه رى نا به رابه رى سا لى 2000 یدا له گه ل یه كیتیدا نه ك بوه ما یه ی پاشه كشه به چالاكى عه له نى ئی مه به لكو جه ماوه رى نا رازى كوردستان و ئازادى سیاسى له كوردستاندا و بگه ره ئە حزابى وهك شیوعى و ناسیونالی تى نا رازى به ئاشكرا باسى كاریگه رى و زیانى ئەم پاشه كشه كرده به حزورى عه له نى ئی مه یان كردوه. ئی مه ده مانه ویت له لایه ن خۆمانه وه به خه لگی كوردستان بلین كه ئی تر ئی مه به م جه وه رازى نین و ئەم بیانوه له یه كیتی قبول ناكه ین و رپگاناده ی چالاكى ئی مه و خه لگی نا رازى به و بیانوانه وه سه ركوت بگری ت و ده ییت ئازادى چالاكى سیاسى ئی مه وجه ماوه ر به ره سمى بناسری ت و یه كیتی پایان پابه ند بی ت. ئەم كاره ش ته نها به رپگای دانیشن و دایه لوگ له گه ل یه كیتیدا ناكه ین ، ده لیلی نامه ی كراوش بۆ یه كیتی ئە مه یه. ئی مه ده مانه ویت له رپگای خه باتی كى سیاسى و جه ماوه ریه وه كۆتایى به م جه وه ناله باره سیاسیه بۆ چالاكى ئی مه و نا ره زایه تی جه ماوه ر به یین. به م شیوه یه ش ده توانین هه رچى زیاتر گه شه بده ین به و نا ره زایه تیانه ی ئی ستا ئی مه له رپزی

پیشه ویداین و بزوتنهوهی ئۆبۆزسیۆنی جهماوهری دژ به دهسهلاتی یه کیتی وپارتی بهرینه ئاستیکی بالآتر و ههنگاوێک پوهو دهسهلات بنیین.

ئیمه له 5 سالی رابردوودا بهردهوام کارمان کردوه بۆ شکاندنی ئەم جهوی سه رکوته و له ریزی پیشهوهی نارهزایهتیهکاندا بووین. هه رکهسیک که فکری شیواوی چاوی "راست و چهپ" یشی تووشی دهردی نابینایی واقع نه کردییت، ئەم هه لۆیست و جیگا و ئیعتباره رادیکال و ئۆبۆزسیۆنییهی حزبی کۆمۆنیستی کریکاری عیراق له بهرامبهر یه کیتی نیشتمانیدا دهبنییت. له سالی رابردوهوه که هه میدی تهقوایی حزبی کۆمۆنیستی کریکاری ئیرانی تووشی هه لدیتری حاشیهیی کردوه و خهریکی سیناریۆی دروستکردنی کاریکاتۆریک بوه له حزب له عیراقد، ئیمه له بهرامبهر یه کیتی نیشتمانیدا پارهوستانوین و خه لکی کوردستانمان دژی هه لبژاردن و دهستووری کۆنه پهرستانه ی عیراق هانداوه و کۆنگره و کۆبونهوهی جهماوه ریمان کردوه بهسه دان کهس بهشداریان تیدا کردوه. ههروهها قسه کهر و نوینهری نارهزایهتیه جهماوه ریهکانی شارهکانی سلیمانی و کهلار و رانیه مان کردوه و سه دان کهس له کۆبونهوهی پارکی ئازادی و له سه ر جادهکانی رانیه و کهلار و سلیمانی له دهووری ئیمه کۆبونه تهوه. ئیوه و ئەوانه ی به نوینهری رادیکالیزمی کوردستانیان داده نیین له کوپبوون؟ بۆچی ته نها یه ک کهسیستان نه هات به ناوی ئەو باله چه په وه له م هه موو مه سه له سیاسیه حساس و گرنگه دا و له نارهزایهتیهکانی خه لکدا بلییت من نوینهری ئەو "باله چه پ و رادیکاله م" و حزبی کۆمۆنیستی کریکاری عیراق "راستپه وه" و مه یانکه ن به نوینهری خۆتان و بهشدار ی کۆنگره ی فراندۆم و دهسته ی دا کۆکی و کاره سیاسی وجهماوه ریهکانیان مه کهن؟ خۆ من پیم خۆش بوو ئیوه ته نیا یه ک کهسیستان هه بوایه با دنیا یه ک نا کۆکی تیوریشی له گه ل ئیمه دا هه بییت به لام له گه ل ئیمه دا مه وجود بوایه بۆ دیفاع له مافهکانی خه لکی کریکارو زه حمه تکیشی کوردستان. ئیوه مه کهر له پستی کۆمپيوتهر و له ژوو ری پالئا کدا بو تان هه بییت، ئیوه کاریکاتۆریکتان له حزب له عیراق ناوانه وه حزبی کۆمۆنیستی کریکاری چه پی عیراق و له خه یالی خۆتاندا کردوتانه ته رابه ر و نوینهری رادیکالیزم و چه پ له عیراقد، به بی ئەوه ی ئەزیه تی خۆتان به دن یه ک ده رکه وته ی واقیعی ئەم حزبه کاریکاتۆریه تان به خه نه روو. ئەم هه موو ها توها وار ه تان بۆ "راست" وه رچه ر خانی ئیمه بۆ ئەوه یه بلین ئیوه به دیلتان له عیراقد هه یه و ئیوه بالی چه پ و نوینهری نارهزایهتیهکانی خه لکی کوردستان، تا کو به م شیوه یه فه شه لی حزبه کاریکاتۆریه که تان به شار نه وه که سالی که دوای راکه یاندنی له خۆتان زیاتر کهس ناوی نه بیستوه و ناتوانن سه روسه دایه کی بۆ په یدا بکه ن و له شی مردوو ی بچو لیین. تهقوایی نوێزی مردوهکانی ده کا و ده یه وییت به نار دنی نه عله ت بۆ زیندوه "راستپه وه کان" فاتحاکه ی ته واو بکا که رۆژی خۆی و هاو پیکانی به م پۆژه گه یاند.

ئەم مه هزه له به رپه خسته نی تهقوایی بۆ مه سه ر فه ی داخلی حزبی کۆمۆنیستی کریکاری ئیران و سه ر حال کورد نه وه ی ئەندا مان ییتی. دوای سالی ک له مایه به تالی وه عده کانی که گوایه به ده رکردنی "بالی راست" حزبه که یان گه شه ده کات و ده بیته رابه ری شو پشی سوسیالیستی له ئیراندا و به م شیوه یه بازا ری ته بلیغات دژی کورشی مدرس ی و ئاکامی "راستپه وه یه کانی" در یژه پیدات. نازانم تا که ی وه لامی ئەم کیشه زه نیانه ی تهقوایی ده ده ی نه وه له کاتی کدا دنیا یه ک کاری عه مه لی بۆ گه شه پیدان و به سه رکه وتن گه یاندنی کۆمۆنیزمی

كړيځكارى و حزبه كانى له عيراق و ئيران له بهر دده ماندايه ، به لام دلنيام هم مه سخه رانه ي ليقه وماويكى وهك تهقوايي زور كات كوشتنيكى زياترى ناويټ. ئيمه ناماده نين پرورزه ليقه وماوه كانى هو تاوتوي بكه ين چونكه هيچ په يوه نديه كيان به سره كومهلگا و واقعيه ته وه نييه. ناموزگار يشمان بو هو كه سانه ي هيشتا په پره وي له م مهنه جه ي تهقوايي ده كن هو وه يه كه بو خو ناسانديان نه كه ونه به رامبه ر به حزبى كومونيسي كړيځكارى عيراق و خو پيوانيان به رامبه ر به راديكاليزمى هم حزبه ، چونكه هم كورسى نوينه رايه تي چه پي كومهلگا تا ئيسا ئيمه خاوه نين و هو كه سانه ي كه نايانه ويټ له م ريزه دابن و وهك بزوتنه وه يه ك هاوكارى يه كترين بچن سهنگه رى تر بو خو ناسانديان به كومهلگا بدوزنه وه. همه يه كيك له و راستيانه ي ژيانى 12 سالى رابردووي حزبى كومونيسي كړيځكارى عيراقه و به داخه وه كه سانى وهك حه ميدى تهقوايي به هو ي زه نى گه رايى خو يان و نه بونى هيچ وه سيله يه كى تر بو خو ناسانديان ، داوى ته جروبه ي شكستى سپينه مبه رى 2004 يشيان دهرسيكيان له م شكست و فشه لانه ي خو يان و هرنه گرتوه و هونهر يان بوته دوباره كردنه وه ي هم مه سخه رانه .

2005/12/16